

**LAUSUNTO / KEMIJOEN JA RAUDANJOEN VOIMALAITOSTEN
KALATALOUSVELVOITTEIDEN MUUTTAMINEN, KEMI, KEMINMAA, KEMIJÄRVI,
TERVOLA JA ROVANIEMI**

Khall 11.08.2020 § 172

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto on kuuluttanut (18.6.2020, Dnro PSAVI/932/2017) Lapin Ely-keskuksen hakemuksen otsikossa mainitun kalatalousvelvoitteen muuttamiseksi. Lausuntoa pyydetään 10.8.2020 mennessä, ja lausunnon antamiselle on saatu lisäaikaa 12.8.2020. Lausunto pyydetään toimittamaan aluehallintovirastoon sähköisen asiointipalvelun kautta (www.avi.fi/muistutus).

Hakemuksen tavoitteena on lupaehtoja muutamalla parantaa edellytyksiä jokielinympäristöjen jatkumon palauttamiseen sekä vaelluskalojen luontaiseen lisääntymiseen Kemijoen alaosan ja Keski-Kemijoen sekä Raudanjoen voimalaitosten yläpuolisilla laajoilla lisääntymis- ja poikastuotantoalueilla.

Voimalaitokset omistavat tällä hetkellä Pohjolan Voima Oy ja Kemijoki Oy. Luvanhaltijoiden katsotaan hakemuksen mukaan olevan vastuullisia ja velvollisia osallistumaan kaikkien otsikossa mainittujen voimalaitosten osalta niihin toimenpiteisiin ja kustannuksiin, joita vuosittain syntyy voimalaitosrakentamisen aiheuttamien kalatalousvahinkojen kompensatiosta.

Kemijoen voimalaitosten kalatalousvelvoitteet tulee mitoittaa niin, että ne vastaavat entistä paremmin nykytietämyksen mukaista voimalaitosten rakentamisen seurauksena syntynyttä kalaston hoidon tarvetta huomioon ottaen virtavesien ekologisen tilan parantamisen.

Olosuhteet ovat nykyisen velvoitteen asettamisajankohdasta olennaisesti muuttuneet niin, että velvoitetta voidaan muuttaa vesilain 3 luvun 22 pykälän nojalla. Nykytila, jossa Kemijoen kalatalousvelvoitteet ovat alimitoitettuja, on lain vastainen. Kalatalousvelvoitteita koskevat lupaehdot voidaan saattaa lailliseen tilaan vain saattamalla lupaehdot toimivaltaisen lupaviranomaisen tarkistettavaksi tai muutettavaksi.

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus hakee muutosta otsikossa mainittujen Kemijoen ja Raudanjoen voimalaitosten lupaehtoihin niin, että Kemijoen Isohaaran, Taivalkosken, Ossauskosken, Petäjäskosken, Valajaskosken, Vanttauskosken, Pirttikosken ja Seitakorvan sekä Raudanjoen Permantokosken voimalaitosten omistajille on määrättävä kalatalousvelvoite seuraavasti (tiivistelmä):

1. *Kalatievelvoitteet.* Luvanhaltijoiden velvollisuutena on suunnitella ja toteuttaa kustannuksellaan Isohaaran, Taivalkosken, Ossauskosken, Petäjäskosken ja Valajaskosken voimalaitosten yhteyteen tarkoituksenmukainen ja toimiva kalatie sekä alasvaellusreitti ohjausmenetelmineen. Vanttauskosken, Pirttikosken ja Seitakorvan sekä Raudanjoen Permantokosken voimalaitosten luvanhaltijan tulee suunnitella ja toteuttaa kalatiet 12 vuoden kuluessa tämän päätöksen tultua lainvoimaiseksi.

2. *Ylisiirrot.* Voimalaitosten luvanhaltijoiden tulee ylsiirtää tukitoimenpiteenä vuosittain yhteensä vähintään 2300 lohta sekä 200 meritaimenta Kemijoen vesistöalueen poikastuotantoalueille. Toimenpiteitä nahkiaisen ylsiirtovelvoitteen vaikuttavuuden selvittämiseksi ja parantamiseksi tulee lisätä.

3. *Istutusvelvoitteet.* Istutusvelvoitteet Kemijoen suualueelle ja sen läheiselle merialueelle sekä sisävesialueelle tulee asettaa siten, että ne tukevat vaelluskalojen kotiuttamista Kemijoen vesistöön sekä vastaavat nykyistä paremmin sitä osaa aiheutuneesta vahingosta, jota ei voida Kemijoen rakennetuilla jokiosuuksilla muilla toimin kompensoida.

4. *Kalatalousvelvoitteen toteuttamissuunnitelma ja velvoitteen tuloksellisuuden tarkkailu.* Luvanhaltijan tulee laatia yksityiskohtainen kalatalousvelvoitteen toteuttamissuunnitelma ja tarkkailla kalateiden ja alasvaellusreittien toimivuutta sekä ylsiirtojen ja istutusten tuloksellisuutta, luonnonpoikastuotantoa ja toimenpiteiden vaikutusta kalastukseen.

5. *Lupaehtojen tarkistaminen.* Muuttuneet lupaehdot tulee määrätä tarkistettavaksi 10 vuoden kuluttua nyt annettavan päätöksen lainvoimaiseksi tulosta. Tarkistamisen yhteydessä arvioidaan ensimmäisessä vaiheessa määrättyjen toimenpiteiden vaikutus ja tehtyjen selvitysten tulokset, sekä annetaan tarvittavat määräykset jatkotoimenpiteistä.

Hakemuksessa esitetyillä toimenpiteillä on ekologisen tilan paranemisen lisäksi merkittävä yhteiskunnallinen ja sosiaalinen vaikutus. Toimenpiteet tukevat monitavoitteista Kemijoen vesistön ja kalakantojen hoitoa parantamalla edellytyksiä kestävä kalastuksen järjestämiselle ja myös muiden vaelluskaloihin liittyvien ekosysteemipalvelujen tuottamiselle. Lupaehtojen toimeenpano edesauttaa matkailun sekä yritystoiminnan kehittämistä Kemijoen vesistöalueella ja sillä arvioidaan olevan myös työllisyyttä parantava vaikutus. Lisäksi se parantaa alueen ympäristön arvoa lisäten asumisviihtyvyyttä ja joen virkistyskäyttöä.

Kuulutus ja hakemusasiakirjat ovat sähköisesti osoitteessa www.avi.fi/lupatietopalvelu.

Esityslistan liitteenä on lausuntopyyntö sekä esitys kunnan lausunnoksi.

Lisätiedot/valmistelija: Kunnanjohtaja Päivi Vauhkonen, p. 040 157 7045

Kunnanjohtajan esitys: Kunnanhallitus päättää
1) esittää Pelkosenniemen kunnan lausuntona esityslistan liitteessä olevan muistutuksen
2) allekirjoittaa tämän pykälän kokouksessa

Käsittely: Annika Kostamo esitti, että hyväksytään kunnanjohtajan lausunto seuraavin täydennyksin:

" Lisäksi Pelkosenniemen kunta huomauttaa, että myös Luiron ja Kitisen patojen osalta tulee tarkastella kalatalousvelvoitteita. Kitisen poikastuotanto on mahdollista palauttaa säännöstelyrajojen muutoksilla ja ohitusuomilla lähes hyvään tilaan, tosin kuin esim. ELY-keskus on vesien luokittelussa todennut. Luiron osalta joki on huonossa tilassa veden vähyydestä johtuen ja sen saamiseksi hyvään tilaan tulee vettä ja virtaamaa lisätä joessa. 50% ekologinen virtaama olisi nopea ja helppo tapa lisätä poikastuotantoalueita kemijärven yläpuolisella jokiosuudella Luiron ja sen sivujokien poikastuotannon avulla. Lurojen saaminen hyvään tilaan on direktiivin velvoite, eikä lisäveden vaatimus ole kohtuutonta säännöstelijän näkökulmastaan.

Kun voimalaistoksia uusitaan ja korjataan tulee voimalaitoslupiin puuttua ja käsitellä ne uudestaan, kuten komission on edellyttänyt. Kiireellisintä Rovanimen yläpuolisten patojen lisäksi on puuttua Lokan, Kokkosnivan ja Jumiskon patojen lupiin ja avata vaelluskalayhteyden myös niihin. Juotas ja loput Kitisen voimalitokset voivat odottaa seuraavan vaiheeseen, kunnes niitä aletaan ennallistamaan / korjaamaan.

Huomattava on myös se, että kalatalousvelvoitteiden muuttaminen on vain osa vesipuidedirektiivin edellyttämää lupien uudelleen käsittelyä. Valta osa Kemijoen voimalaitosten ja patojen luvista on tehty ilman ympäristövaikutusten arviointia. Padot ovat kalojen vaellusten estämisen, lisääntymisen heikennysten lisäksi muuttaneet sedimenttien virtaamista, veden korkeuksia ja virtaamia ja vaikuttaneet haitallisesti pohjavesiin ja linnustoon. Aluehallintoviraston tulee ottaa huomioon, päätöstä tehdessään, joelle aiheutettujen ympäristöhaittojen vähentäminen nykyilmsäädännön ja vesipuidedirektiivin mukaisesti.

Lopuksi toteamme, että hallitusohjelmasta poiketen vaelluskalojen palauttaminen kuuluu direktiivin mukaisesti haitan aiheuttajalle. Pelkosenniemen kunta voi olla hallitusohjelman mukaisesti mukana laajalla yhteistyöllä ohitusratkaisujen ja poikastuotantoalueiden ideoinnissa omien resurssiemme mukaisesti. Pienillä kunnilla ei ole mahdollisuutta rahoittaa velluskaloille aiheutetun haitan poistamista."

Sari-Anne Kiemunki kannatti Kostamon esitystä.

Puheenjohtaja totesi, että keskustelu on päättynyt ja asiasta on äänestettävä. Suoritettiin nimenhuutoäänestys siten ,että kunnanjohtajan esitys on JAA ja Kostamon esitys Kiemungin kannattamana on EI.

Äänestystulos: kunnanjohtajan esitys JAA (Oikarinen A. ja Oikarinen H.) ja Kostamon esitys EI (Kostamo, Kiemunki ja Kulpakko).
Puheenjohtaja totesi, että päätökseksi tuli äänin 2-3 Kostamon esitys.

Päätös:

Kunnanhallitus päätti

- 1) esittää Pelkosenniemen kunnan lausuntona esityslistan liitteessä olevan muistutuksen Kostamon esityksen mukaisin täydennyksin.
- 2) allekirjoittaa tämän pykälän kokouksessa

Pykälä tarkastettiin kokouksessa.

Tiedoksi:

www.avi.fi/muistutus

Muutoksenhaku:

Päätöksestä ei saa tehdä oikaisuvaatimusta, koska päätös koskee kuntalain 136 §:n mukaista valmistelua ja täytäntöönpanoa.